

Iz razprav o

socialnem razlikovanju

SOCIALNO VARSTVO OBČANOV

IZ GRADIVA, KI GA JE OBRAVNAVALA
OBČINSKA KONFERENCA ZK V SLO-
VENSKIH KONJICAH

Varstvo ostarelih občanov je zaradi hitrega razslojevanja vasi in pomanjkanje finančnih sredstev vedno večji problem ne samo v konjiški občini, ampak povsod. Izrazitejši so seveda ti primeri v občinah z večjim številom kmečkega prebivalstva in v nerazvitih občinah.

V konjiški občini je bilo leta 1960 — 168 socialnih podpirancev, zaradi vsakoletnih pregledov pa se je to število v letu 1965 znižalo na 137. Nekateri podpiranci so si pridobili pravice iz naslova invalidskega in pokojniškega zavarovanja, nekaterim pa je bilo izplačevanje ukinjeno na podlagi zakona o razmerju med starši in otroki. Do leta 1970 je število padlo na 106, v tem letu pa se je povečalo na 118. Pri tem popisu vseh oseb starih nad 50 let, ki je bil opravljen, pa smo odkrili novih 62 primerov, ko so socialne moči nujno potrebne. Povprečna višina socialne pomoči v letošnjem letu v naši občini znaša 190 dinarjev. Od skupnega števila 118 je 35 socialnih podpirancev takih, ki jim je socialna podpora edini vir preživljanja. V teh primerih se giblje socialna podpora od 250,— do 400,— N dinarjev. Kljub temu, da smo v letošnjem letu socialne pomoči povišali za 100 %, lahko rečemo, da živi še vrsta socialnih podpirancev v skrajno neprimernih pogojih. Od skupnega števila 118 podpirancev je 90 žensk in 28 moških. Veliko žena pred vojno ni bilo zaposlenih, zato je odstotek žena tudi večji. Če razdelimo vse socialne podpirance v starostne skupine, lahko ugotovimo, da jih je največ starih 66 let. Nadalje lahko ugotovimo, da je več samskih, ki so najbolj prepuščeni sami sebi, ker nimajo svojcev, ki bi jih bili po zakonu dolžni preživljati. To so predvsem primeri nekdanjih nezavarovanih hlapcev, dekel in drugih brezdomcev, pa tudi ljudje z duševnimi motnjami ter telesnimi hiberni. Velika večina socialnih podpirancev živi v manjših naseljih oziroma oddaljenih domačinah. Najbolj pa je zaskrbljujoče stanje tistih, ki živijo sami in to povečini v raznih razpadajočih gospodarskih poslopih, v najbolj osamljenih krajih. Ob analizi stanovanjskih razmer smo ugotovili, da živi 62 socialnih podpirancev v slabih in skrajno neurejenih stanovanjskih razmerah. V nekaterih primerih sploh ne moremo govoriti, da so to še stanovanja. Nimajo niti elektrike niti vode. Razumljivo je, da se v takem okolju zaostalost še stopnjuje in da je takega človeka kasneje zelo težko vključiti v drugo urejeno okolje. Iz vsega tega lahko povzamemo, da bi morali v vseh kritičnih primerih misliti na to, da bi jih vključili v domsko oskrbo. V Slovenskih Konjicah imamo dom oskrbovancev — Lambrechtov dom, ki je polno zaseden. V njem je 33 naših občanov, za katere plačuje oskrbo občinski proračun, približno 60 pa jih je iz ostalih občin. Dom bi lah-

ko napolnili z našimi oskrbovanci, če bi finančna sredstva za plačilo oskrbine bila zagotovljena. Za podpirance, ki živijo sami, bi bila to tudi edina možna rešitev.

V občinski socialni službi smo pristopili k reševanju socialnih problemov na tak način, da smo septembra lanskega leta izdelali poseben program jesensko-zimske pomoči vsem ostarelim socialno ogroženim občanom. Pri tem pa si želimo, da bi bil program enkratni, ampak bo moral postati sestavni del delovanja naše socialne službe. Od uradnega pisarniškega poslovanja smo prišli h konkretnim reševanjem na terenu. Vsi naši socialni podpiranci bodo po programu obiskani, da bodo natančno proučene možnosti pomoči in potreb oskrbe za zimo. K sodelovanju smo pritegnili tudi patronažno službo zdravstvenega doma in predstavnike socialnih komisij v krajevnih skupnostih, ki dobro poznajo razmere na terenu.

Seveda pa je končno reševanje vseh teh problemov odvisno od finančnih sredstev, ki so na razpolago. V letošnjem obdobju smo v občinskem proračunu namenili za področje socialne pomoči 883.900,— N dinarjev, kar predstavlja 12 % več kot lani. Poleg tega smo dobili še namenska sredstva iz republiškega proračuna v višini 148.000,— N dinarjev za povišanje socialnih pomoči. S temi in z našimi sredstvi smo povišali socialne pomoči za 100 % od prejšnjih let, pa kljub temu znaša letošnja pomoč posamezniku le 190 dinarjev.

Posebno pereč problem socialnega varstva predstavlja tudi alkoholizem. Pri podatkih, s katerimi razpolagamo, imamo v občini 42 alkoholikov, ki predstavljajo poseben problem. Zaradi njih je ogroženih še nadaljnjih 105 družinskih članov, ki pogosto iščejo socialnega varstva — bodisi zaradi pomanjkanja bodisi zaradi varstva. Pri reševanju tega problema smo pravzaprav popolnoma neomočni, ker še do danes nimamo predpisa, ki bi zavezoval alkoholike, da se zdravijo. Problem pa je zelo pereč in bo treba ukrepati tako kot imajo to že urejeno nekatere druge države.

KADROVSKA
POLITIKA

Predsednik skupščinske komisije za volitve in imenovanja Marjan Orožen je za petek, 14. januarja 1972. leta sklical sestanek s predsedniki občinskih komisij za volitve in imenovanja pri občinskih skupščinah Celje, Zalec, Slovenske Konjice, Sentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Velenje, Mozirje in Laško. Posvetovanje bo v prostorih občine v Celju.

Na posvetovanju bodo ob navzočnosti predsednikov okrožnih in občinskih sodišč razpravljali tudi o kadrovski problematiki v sodstvu.

ČEZ PILŠTANJ VODA TEČE

KO DREN CVETI takrat je na pilštanskem griču najlepše. Kamorkoli ti seže pogled, povsod je rumeno in veselo dviguje dren svoje cvetove. Ko se spomlad čez poletje prevesi v jesen, se dren obloži s krevavordečimi sadovi, ki jim po domače pravijo drnjlje. Spočetka je drnjlja kislja, kot je kisel megljeni jesenski dan, potem pa jo narava napolni s sokovi in drnjlja, vsa napojena s sladkim sokom, je v slast in veselje pilštanski otročadi. Njega dni so bili Pilštanjčani hudo jezni na drnjlje in če si jim takole mimogrede očital, da so drnjljčani, si moral paziti, kje je najbližja pot v dolino. Danes pa tega ni več in prebivalci pilštanskega griča so nanjo le ponosni in veselo prepevajo znano himno: »Čez Pilštanj voda teče, drnjlje peremo, če eno nam odnese, se vsi zaderemo...«

V letu gospodovem 898 je cesar Arnulf podelil okrožje Breže rodbini Selški, leta 963 pa se je na gradu Pilštanj rodila koroška plemkinja Hema, poznejša ustanoviteljica samostana v Krki na Koroškem, kjer je 1045 tudi umrla.

Tako se začenja pilštanska zgodovina. Kaj je bilo prej, ne ve nihče. Le ime trga lahko razlagamo, pa še tukaj si prihajajo zgodovinarji navzkriž. Ime razlagajo nekako takole in najbrž bo to res

kazen» si še danes lahko ogledate na nekdanji Berginčevi hiši, kjer je v zidana majhna plošča z napisom ANNO DOMINI 1646.

Pilštanskega griča
burna zgodovina

Grofje so si podajali vrata grajske trdnjave tako pogosto, da je tukaj premalo prostora, če bi hoteli vse naštet. Sploh še, če povem, da že ta-

Grad Peillenstein ali Pilštanj v mladih letih, ko je bil trg, ki ga vidimo v levem kotu slike, še ves neznan in še manjši, kot danes. Od gradu skoraj ni več sledu, le obzidje še kaže svoja rebra, pod zemljo pa se skrivajo neznatne ruševine.

Fotoarhiv zavoda za spomeniško varstvo v Celju

držalo: v takratnem narečju domačinov naj bi trg imenovali »bajle stajnes«, ker je stal nad strmim skalovjem. Skozi zgodovino se je ime spremenilo v Pilštanj.

Trg je v svoji dolgi zgodovini doživel marsikaj. Iz oči v oči je gledal Turke, ki so prišli Pilštanjčanom dvakrat na obisk: leta 1476 prvič in leta 1494 drugič. Takrat so polovili mnogo ljudi in jih odpeljali v sužnost. Da bi bila nesreča še hujša, je nad uboge Kozjance prišla še kuga, ki tudi trgu ni prizanesla. Občutili so jo tako močno, poročajo kronisti iz istega časa, da je v letu 1645 pobrala samo v trgu in bližnji okolici dvatisoč duš. Skromen spomin na strahovito »božjo

krat Pilštanjčani niso bili »kar tak«, ampak so bili nekaj več: imeli so namreč kar dva gradova. Prvemu se je reklo Pilštanj, drugemu pa Hartenštajn. Niti eden niti drugi se ne moreta danes pohvaliti, da sta kaj več kot skromne in skoraj nevidne razvaline. Ostaja samo še stara slava. Tisti kamen, plošča, na primer, ki je v zidana na pročelje farne cerkve svetega Mihaela in ki pravi, da je Urban Sagstetter, škof krški, dal grad Pilštanj obnoviti v letu 1570, pa pranger ali sramotilni kamen ter nekaj grajskih škrbin, to je vse, kar je ostalo. Ostala pa je tudi šola, ki je prav gotovo ena izmed najstarejših šol na štajerskem, saj je revica pred leti praznovala svojo petstoletni-

co. Rojstni dan, svoj visoki in častitljivi jubilej je imela natanko leta 1966, pa se nihče ni niti spomnil sirotice. Bila je res večkrat popraviljena, a kljub vsemu spoštovanje je spoštovanje in če smo ga že komu dolžni, potem smo ga starosti.

Skozi trško sredo so šli kmečki uporniki leta 1572, v letu 1644 pa so na Pilštanju prav vneto zažigali protestantske knjige. Kronika pravi natanko takole: »Krivoverske knjige, ki smo jih zažgali, smo našli pri gospodu Andreju, Wudamu in Casparmu«. Čudni so bili, ti gospodje, meni nič, tebi nič so pustili, da so jim zažgali pravoverne knjige. Kaj se čel? Je že tako. Zgodovina je zgodovina.

Tako je ubogi in ponosni trg prilezel skozi blišč in bedo zgodovine ter se ustavil pri drugi svetovni vojni. Ndaleč od njega so se pomikali borci XIV. udarne divizije, ki so bili natanko na isti dan v bližini Pilštanja — kot Ilija Gregorič s svojimi. To je bilo 8. februarja, pred 372 leti.

»Le naprej, odred
kozjanski...«

Pilštanjčani so si bili zelo na roke z borci Kozjanskega odreda, po svobodi pa se je v trgu začelo življenje, hrupno in željno dela. Elektrifikacija, zadružništvo in kdo bi vedel, kaj še vse, se je zgrnilo nad tržane. In so delali in niso tožili.

Leta so tekla, hitreje kot Bistrica pod belimi skalami, ki so dale trgu ime. Vse, kar je bilo med dvajsetimi hišami, kolikor jih trg premore skupaj s cerkvijo, ki se velika in mogočna dviga pod zelenim Bohorjem, pomembnega, se je preselilo v dolino: pošta, trgovina, šola, gostilne ni nobene več, čeprav jih je bilo včasih toliko, da bi jih skoraj na roke preštel. Trgu je ostal le še »britof«, pa še tistemu so posekali »jagnje-dla«.

Takole pravijo dandanašnji: če je eden Pilštanjčan, potem je dobra volja brez družbe. Če sta dva, se obeta veselica.

Če pa so trije na kupu, potem bo prav gotovo ali državni praznik ali bo imel pevski zbor svoje vaje ali pa veseli večer s pevskimi točkami in prosto zabavo.

Če je to res, sem povprašal dobrega, sivolasega »oštirja« Jurčka Tacerja, ki pa je oštir samo še po imenu. Je dal dol obrt, mi je obrazložil stvar. Kljub sivim lasem je Jurček mlad in še vedno rad kakšno ugame. Ko ga je pred leti nek novinar, nebodigatreba, hotel malo »v rog djetie« in mu je naročil, naj prinese pohane drnjlje, je oštir Jurček zahteval kot dober gostinski delavec izpolnil. Pohane drnjlje so prišle na mizo, neužitne seveda. Kdaj je še kdo videl pohane drnjlje, prosim vas! Ko pa je bilo treba poravnati račun, je Jurček krepko privil ceno, rekoč: »Specialitete, posbej se pilštanske, so draga stvar.« Hočeš, nočeš, moraš in novinar je pogoltnil slino.

Leta minevajo...

Če boste takole kdaj vandrili po Pilštanju, vam bo mogoče povedal, kako se je ženo, jaz vam tega namreč ne bom: če pove sam, je bolj zanimivo.

»Danes ni Pilštanj senca tistega, kar je bil včasih. Njega dni smo imeli na Pilštanju kar si hotel: od gostiln, sodnije, usnjarije, pekarnice, trgovine, mesarije, pošte in imenitnega pevskega zbora. Danes ni ničesar več. Zmanjkuje nam vode, ne popravljajo nam ceste, prav povsod zapostavljajo naše Kozjansko, ki je toliko dalo za partizane. Ardekt, pozabili so na nas, pa ni to prav. Edino, kar smo

Oštir Jurček je najbolj srečen, če fantje zapojejo na trgu tisto staro: »Od nekdanj Pilštanj bil je imeniten kraj, imel je dva gradova, ta plemeniti raj...« Pesem je spisala učiteljica Kristina Berthold, prednica te pesmi pa je »Čez Pilštanj voda teče«, ki jo pozna domala vsa Slovenija.

po svobodi dobili, je trška lampa. Je tako, Anika?»

Se je razburil Jurček, pilštanski oštir in pogledal Aniko, svojo ženo. Je pa še vedno kerč in pol, tale Jurček. Tudi zapoje, če je treba, le za staro slavo njegovega Pilštanja mu je žal.

Zal je tudi meni. Danes v trgu skoraj ni mladih ljudi. Vse je v dolini, v mestu, preko meja in bogsigavedi, kje še vse. Skratka — ni jih. Vse je tiho in včasih se slišijo lisjaki iz bohorskih host, zvečer pa tuli sova na Straškovem ali Zakoškovem kostanju, ki sta tudi že stara.

Včasih se zbore pilštanski fantje na trgu in zapojejo: ubrano, da se zamislijo drene okoli trga in sova utihne. V pesem utone žalost za nekdanjim sijajem in nihče več se ne spomni na grobnico v cerkvi sv. Mihaela, kjer so nekoč počivale tri osebe iz grada in dva meniha, kot to piše v dokumentih.

M. S.

Milenko Strašek

DEVET ODLIKOVANJ

ČETRT STOLETJA AVTO MOTO DRUŠTVA SLAVKO ŠLANDER
CELJE

Vzdušje na svečani seji AMD Slander v Celju je bilo slovesno. In kako ne bi bilo, saj so praznovali 25. obletnico društva, 25 let izrednih prizadevanj in velikih uspehov, ki uvrščajo celjsko avto moto društvo med najboljše v Sloveniji. Svečane seje so se udeležili tudi predstavniki celjskih družbeno političnih organizacij in predsednik AMZ Slovenije, ALOJZ ZOHAR.

Potem ko je dolgoletni predsednik društva ALBIN ZUPANC odprl svečano sejo, je podpredsednik EDO STEBLOVNIK v goščenihih stavkih orisal bogato zgodovino društva. Ko so dobili prvi osebni avtomobil, ni nihče

pomisllil, da bodo že leta 71. razpolagali kar z enajstimi avtomobili za poučevanje voznikov. Prvi nagradi v zgodovini društva, radioaparatu Kosmaj, ki ga je podelila takratna AMZJ, so sledila vedno višja priznanja, nagrade in odlikovanja. Prvotna številka 51 članov se je povečala na mogočno organizacijo z 2.400 člani. Društvo danes razpolaga z dva milijona in 300.000 dinarji osnovnih sredstev. In kar je najpomembnejše, imajo čudovite, moderno urejene društvene prostore. Tega so najbolj veseli, saj se še vedno spominjajo tesnih učilnic in pisarn, kjer so le mukoma izpolnjevali zahteve in želje številnih članov.

Uspešno delo sta pohvalila in društvu čestitala k obležitici tudi IVAN KRAMER, predsednik občinskega sindikalnega sveta Celje, in ALOJZ ZOHAR.

Na seji so podelili tudi devet odlikovanj AMZ Slovenije za dolgoletno in požrtvovalno delo. Dobili so jih: RADO BUŽAN, inž. HENRIK ČMAK, STANE DOLER, FRANC PINTER, JOŽE SUSNIK, RUDI SI-MENC, dr. FRANC KOKOT, SLAVKO TROBIŠ in MILKO TURK. Stirideset članov pa je dobilo posebna priznanja. Skupna želja vseh je bila, da bi tako uspešno praznovali tudi 50. obletnico.